

VA-strategi

En del av Falu kommuns Vattentjänstplan

Granskningshandling

2025-12-08

Innehållsförteckning

Inledning	3
Kommunens utveckling	4
Utmaningar	4
Övergripande	4
Inom kommunalt verksamhetsområde	4
Utanför kommunalt verksamhetsområde	5
Ställningstaganden	6
Övergripande VA-arbete	6
Inom kommunalt verksamhetsområde	6
Områden på väg att införlivas i kommunalt verksamhetsområde	6
Utanför kommunalt verksamhetsområde	7

Inledning

Detta dokument är en vatten- och avloppsstrategi (VA-strategi) för Falu kommun. VA-strategin utgör en av fyra delar i den VA-planering som Falu kommun har arbetat fram tillsammans med Falu Energi & Vatten:

- VA-översikt – ett kunskapsunderlag. Här sammanställs fakta och information som behövs för planeringen, bland annat tekniska och naturgivna förutsättningar, befintliga planer och styrdokument, framtida utveckling och behov samt relevanta omvärldsfaktorer.
- VA-strategi – anger övergripande ställningstaganden för VA-försörjningen med riktlinjer för dess utveckling.
- VA-handlingsplan – innehåller en plan för både den allmänna anläggningen och för VA-försörjningen utanför verksamhetsområdet. Här ingår också en VA-utbyggnadsplan och en plan i väntan på VA-utbyggnad.
- PM Påverkan av skyfall på den allmänna VA-anläggningen – ger en bedömning av vilka delar av den allmänna VA-anläggningen som riskerar att drabbas vid skyfall och vilka åtgärder som krävs för att skydda dem.

VA-strategin utgör tillsammans med VA-handlingsplanen och *PM Påverkan av skyfall på den allmänna VA-anläggningen* Falu kommuns vattentjänstplan. VA-översikten utgör ett kunskapsunderlag till vattentjänstplanen.

VA-strategin anger övergripande ställningstaganden för VA-försörjningen med riktlinjer för dess utveckling. Målet är att denna strategi ska utgöra ett stöd för lämpliga avvägningar, prioritering av insatser och genomarbetade beslut i hanterandet av kommunens VA-frågor. VA-strategin har tagits fram med utgångspunkt i det kunskapsunderlag som sammanställts i VA-översikten och genom förvaltningsövergripande samverkan.

VA-strategin är styrande för den långsiktiga VA-planeringen inom kommunen, som är en viktig del i kommunens översiktsplanering. Strategin utgår från de lagkrav som finns vad gäller VA-försörjningen samt nationella, regionala och lokala miljömål. I VA-handlingsplanen omsätts sedan denna strategi i handlingsplaner och utbyggnadsplan som beskriver hur, var och när VA-åtgärder ska genomföras.

Enligt 6 a § Lagen om allmänna vattentjänster ska kommunfullmäktige minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Detta innebär att det kommer ske en regelbunden översyn av eventuella justeringsbehov i de dokument som tillsammans utgör vattentjänstplanen.

Vattentjänstplanen utgår ifrån de planer och prioriteringar som ges i det *Program för mandatperioden 2023–2026* som beslutats av kommunfullmäktige den 20 april 2023.

Vattentjänstplanen bidrar till målområde 5 – *En bra kommun att leva och bo i*.

Vattentjänstplanen omfattar hela Falu kommun och tar sin utgångspunkt i hur VA-försörjningen bäst kan lösas i staden, serviceorterna och på landsbygden. En långsiktigt hållbar VA-försörjning kan bidra till förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande och utveckling i hela kommunen.

Falu Energi & Vatten (FEV) är huvudman för den allmänna VA-anläggningen i Falu kommun. FEV har uppdrag att äga och driva VA-anläggningen för att tillgodose säker och kostnadseffektiv hantering av vatten och avlopp i ett hållbarhetsperspektiv. Detta uppdrag följer ansvaret enligt Lagen om allmänna vattentjänster (LAV 2006:412).

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för VA-frågorna i Falu kommun. Genomförande och fortsatt diskussion kring VA-frågorna i Falu kommun förutsätter förvaltningsövergripande samverkan både nu och i framtiden.

Kommunens utveckling

I Översiktsplan FalunBorlänge anges en övergripande inriktning för kommunernas utveckling. Där sägs bland annat att utbyggnad av städerna med nya planerade bebyggelseområden ska ske i riktning mot varandra och att det ska finnas en planberedskap för nya bostäder. Tillkommande bebyggelse i städernas omland kommer i första hand ske genom enskilda initiativ.

Utmaningar

Övergripande

- Behov av en handlingsplan för hållbar dagvattenhantering och en skyfallsplan som redogör för risker samt ger förslag på riskreducerande åtgärder kopplade till översvämningar vid skyfall.
- Det saknas idag en recipientbaserad analys av påverkanskällor och reningsbehov. Tillgång till en sådan analys skulle vara ett stöd för den kommunala planeringen inom avrinningsområdet till respektive recipient.
- Behov av en fastställd vattenförsörjningsplan baserat på tidigare framtaget underlag.
- Verksamhetsområden för vatten, spillvatten och dagvatten behöver ses över så att dessa är relevanta och stämmer med var allmän VA-försörjning idag finns utbyggt.

Inom kommunalt verksamhetsområde

- Allmän VA-anslutning behöver anordnas för nya bostadsområden som tillkommer inom och intill Falu tätort.
- Behov av VA-utbyggnad till identifierade områden i enlighet med fastslagen utbyggnadstakt.
- Behov av att säkra tillgång till reservvattenförsörjning för de kommunala vattentäkterna.
- Falun kommer i framtiden att behöva mer vatten än idag. Vattentäkter och vattenförsörjningssystem behöver utvecklas för att möta behoven.
- Behov av att utreda åtgärder för att undvika kapacitetsbrist och där det är nödvändigt öka kapaciteten i befintliga system. Åtgärderna behövs för att kunna möta behoven av VA-försörjning av nya områden, förtätningar i innerstaden samt VA-utbyggnad enligt VA-utbyggnadsplanen. Kapaciteten

påverkas också av tillskottsvatten i spillvattensystemet och utläckage från dricksvattensystemet.

- Behov av att minska förlusterna av dricksvatten från ledningssystemet.
- Behov av att minska mängden tillskottsvatten i spillvattensystemet i områden med identifierade behov.
- Åldrade ledningsnät och VA-anläggningar i behov av förnyelse innebär att förnyelsetakt och systematiskt underhåll behöver upprätthållas för att förlänga anläggningarnas livslängd och upprätthålla en långsiktigt hållbar VA-försörjning.
- Behov av en övergripande förnyelse av samtliga reningsverk inom en 20-årsperiod. Först ut är nya reningsverk i Falun, Aspeboda och Vika Strand.
- Dagvattensystemet är inte fullt utbyggt inom nuvarande verksamhetsområde för dagvatten, vilket bidrar till tillskottsvatten i spillvattensystemet när dagvatten istället leds dit. Verksamhetsområdet behöver också utökas till att omfatta ytterligare områden. Det finns också ett behov av att ta fram en brukningstaxa för dagvatten.
- Behov av att klimatanpassa VA-anläggningen samt utreda VA-verksamhetens klimatutsläpp.
- Kommande krav gällande rapportering, övervakning och information enligt det uppdaterade dricksvattendirektivet. Behov av att utreda framtida slamhantering från de kommunala reningsverken för att uppnå målen i kretsloppsplanen samt ytterligare krav på rening och ökad rapportering i kommande revidering av avloppsdirektivet.
- Vattenförsörjningsanläggningarna behöver erforderligt skydd, upprättade föreskrifter, tillstånd samt redundans.
- Äldre vattenskyddsområden och tillhörande föreskrifter behöver ses över och vid behov uppdateras
- Ha tillgång till de ekonomiska resurser som behövs för att möta ovanstående utmaningar.

Utanför kommunalt verksamhetsområde

- Många, cirka 50-60 % av de små avloppsanläggningarna i kommunen, uppfyller inte dagens krav och förorenar eller riskerar att förorena närbelägna vattendrag eller vattentäkter. Många enskilda avloppsanläggningar kommer därför att behöva åtgärdas.
- Skapa tillräckliga resurser för tillsyn av enskilda avlopp samt gemensamma dricksvattenanläggningar. Även den förändrade utbyggnadstakten av allmänt VA till befintlig bebyggelse innebär ett behov av en ökad tillsynstakt för enskilda anläggningar.
- För de områden som identifierats som *Utredningsområden* i VA-översiktens kapitel 5.2.3 behövs en ökad kunskap om förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.
- Dricksvattentäkter som drivs som gemensamhetsanläggningar har i många fall behov av att förbättra vattenskydd genom egenkontroll, organisation och tekniskt underhåll.
- Skapa resurser som kan stötta lokala föreningar och bybor som önskar skapa gemensamma VA-lösningar utanför kommunalt verksamhetsområde.

- Skapa förståelse hos fastighetsägare med enskild VA-försörjning om vikten av att regelbundet kontrollera funktionen hos både dricksvatten- och avloppsanläggningar.

Ställningstaganden

Övergripande VA-arbete

- VA-försörjningen ska i samverkan med kommunens fysiska planering bidra till samhällsutvecklingen.
- Vid placering och lokalisering av ny bebyggelse ska möjligheterna till en långsiktigt hållbar VA-försörjning beaktas.
- Genom kontinuerlig information och dialog med medborgarna öka förståelsen för vattenfrågan i vid bemärkelse – vårt dricksvatten och hur brukandet av alla slags avlopp påverkar hälsa och miljö.
- Kommunen ska, tillsammans med exempelvis fastighetsägare och byföreningar, arbeta proaktivt för att finna långsiktigt hållbara lösningar för VA-försörjningen i områden där den befintliga VA-försörjningen innebär risker för människors hälsa eller miljön.
- VA-planeringen ska så långt det är möjligt styras genom god framförhållning och kommunikation med berörda medborgare.
- Anläggande och drift av allmänna, gemensamma och enskilda VA-anläggningar anpassas till ett förändrat klimat.
- Vid behov förs dialog med berörd grannkommun i samband med utredning av förändringar i VA-försörjningen (både allmän och enskild) som sker nära kommungränsen.
- Långsiktigt hållbar dagvattenhantering utifrån lokala förutsättningar ska eftersträvas och Falu kommuns dagvattenstrategi följas.

Inom kommunalt verksamhetsområde

- Vattenförsörjningsanläggningarna behöver erforderligt skydd, upprättade föreskrifter, tillstånd samt redundans.
- Förnyelse- och underhållsplaner är uppdaterade och med en förnyelsetakt som över tid överensstämmer med ledningarnas livslängd och säkerställer den långsiktiga funktionen och driftssäkerheten hos VA-anläggningen.
- Arbetet med att klimatanpassa VA-anläggningen och utredning av hur verksamhetens påverkan på klimatet kan minskas sker parallellt.
- Cirkularitet eftersträvas och nyttjande av avloppsresurser möjliggörs där detta är möjligt.
- VA-taxan behöver anpassas för att täcka kommande behov.

Områden på väg att införlivas i kommunalt verksamhetsområde

- Utbyggnad av allmänt VA enligt VA-utbyggnadsplanen sker till i genomsnitt 25 fastigheter per år, i enlighet med kommunstyrelsens beslut i september 2021.
- Vid prioritering av områden för utbyggnad av allmänt VA ska behov av en förändrad VA-hantering och möjligheterna för utbyggnation vägas samman.

- Prioritering ska göras med hjälp av en samlad bedömning av risker för hälsa och miljö.
- Vid framtagande av nytt verksamhetsområde ska hänsyn tas till miljö- och hälsoskyddsbehov, den mest optimala ledningsdragningen, möjligt skapande av nya tomter och ekonomisk hållbarhet. Beslut om verksamhetsområde sker först efter att en fördjupad behovsutredning samt klarläggande av utbyggnadsmöjlighet genomförts för aktuellt område.
- Möjlighet att underlätta framtida exploateringar ska beaktas vid planering av överföringsledningar.
- När områden som pekats ut i VA-utbyggnadsplanen ska anslutas till den allmänna anläggningen ska utgångspunkten initialt vara att både vatten och spillvatten byggs ut. Om det är klarlagt att behov av att lösa VA-situationen i ett större sammanhang enbart föreligger för en enstaka vattentjänst kan dock en sådan utbyggnad vara aktuell.
- Det finns möjlighet att ansöka om ett tillfälligt avlopp i väntan på utbyggnad av allmänt VA. Detta förutsätter att det finns beslut om verksamhetsområde och tidplan för VA-utbyggnaden.

Utanför kommunalt verksamhetsområde

- Uppmuntra och erbjuda stöd till fastighetsägare för att underlätta bildande och enskild drift av gemensamhetsanläggningar där området bedöms som lämpligt.
- Kommunen ska, genom bland annat VA-rådgivning, verka för kunskapsutveckling, informationsspridning och att skapa hållbara VA-lösningar inom enskild VA-försörjning.
- Små avloppsanläggningar i kommunen ska vara godkända av tillsynsmyndighet och fastighetsägare ska ha kunskap om anläggningens skick samt vilka krav som finns för enskilda avloppsanläggningar.
- Förhandsbesked/bygglov bedöms bland annat utifrån sitt geografiska sammanhang med hänsyn till VA-förhållandena i området. Bedömningen bör vara restriktiv i de fall VA-problem finns eller kan uppstå till följd av byggnation.
- När flera nybyggnationer sker i anslutning till varandra ska gemensamhetsanläggningar förordas för VA-försörjningen där det bedöms vara lämpligt.
- Gemensamma dricksvattentäkter som omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter LIVSFS 2022:12 (anläggningar som försörjer minst 50 personer, producerar minst 10 m³ per dygn eller försörjer kommersiella eller offentliga verksamheter) ska uppfylla dess krav samt ha en väl fungerande egenkontroll. De ska också ha lokala hälsoskyddsföreskrifter i de fall som de bedöms ha en föroreningsrisk som kan minskas med stöd av föreskrifterna.